

במבט ראשון

א. אוטובוס גדול כמו כל העולם¹

הספר תורגם מגרמנית. במקורו הופיע הספר ב־1976. (המתרגם אנונימי משום מה). שם הספר הוא תרגום מדויק של המקור, וכוונתו הדידקטית שקופה, כלומר: האירועים באוטובוס הגדול כליכך מסובכים ורבי־גוניים עד כי נדמה שמשקפים הם את הנעשה בעולם כולו.

אך יש פה הפרזה. הנכון הוא, שיחסי־ילדים בתחומים מסויימים, ביניהם לבין עצמם, ובעיקר בתחום החברתי, דומים לאלה שמחוץ לאוטובוס, אבל עדיין אין זה "העולם" כולו.

הסיפור — סיפור הרפתקה קצר, סך הכל יממה. קבוצת ילדים יוצאת לטיול ומן הרגע הראשון חווים הם חוויה של הרפתקאות, שכדרכן בלתי־צפויות. ההרפת־קאות הן מן הסוג שאפשר להגדירן מציאותיות — "זה יכול היה לקרות".

כל שקרה, כל פרט בפני עצמו סביר. אך הכל ביחד, באותה יממה, לאותה קבוצת ילדים בר־זמנית — סביר פחות. ואף־על־פי־כן ייסחף הצעיר — ומדובר בספר המיועד לגיל הרוביניזונדה — עם האירועים, יימתח לקראת הסוף וירצה לדעת כיצד נפתרו הבעיות. הקורא שלנו יועבר לעולם אחר מבחינה גיאוגרפית־אקלימית: הוא יעקב אחרי אירועים על רקע נוף ואקלים בלתי־ידועים לו: חורף, שלג, שלגונים מסוכנים, מדבר־שלג וכדו'. אך מבחינת יחסי־אנוש בחברת ילדים ירגיש־טוב ויחוש כי סדנא דערעא חד הוא: ילד יוצא דופן, שתלטן, מתרברב, שאפתן, שאין מאחורי אלה גיבוי, ואין לו כיסוי ליהירותו. מאבק על מנהיגות, תבונה של קטנים דווקא, בחירות דימוקרטיות, פורצי־גדר הנורמות המקובלות.

הספר גדוש אירועים: מכשולים המחייבים להפעיל תבונה והרבה כוח סבל. הדמויות בספר כולן חיוביות, כולם מוכנים לעזור, כולם מתגייסים למען הגשת סיוע לזולת ופועלים בעיללות במהירות הדרושה, האחד יוצא־דופן נענש על מעשיו החריגים ומתחרט. בקיצור: עולם שכולו לבן, הן פיסית — מעטה לבן של שלג מכסה את הכל — והאנשים הפועלים בו מתמזגים יפה בלבון — הם טהורים ונקיים במעשיהם.

1. מריו סימס, אוטובוס גדול כמו כל העולם, הוצאת אחיאסף 1984.

ב. אבא של גידי קיבל עונש²

המחבר מעלה בספרו בעיות חברתיות חריפות העולות בחייו, בהווה, והן סמוכות להסתבכות אביו של גידי במעשה פלילי.

הספר חשוב מכמה בחינות :

1. עצם העלאת הנושא בצורת סיפור — ולא באמצעות מאמר פובליציסטי או כרוניקה עיתונאית — מקלה על הקורא הצעיר להתוודע אל הנושא ולראות את הפרובלימטיקה של אדם שנכשל במעשיו מפאת היגררותו לדבר עבירה בלחץ אווירה סביבתית. אבא של גידי אינו פושע, ואף-על-פי-כן נתפס למעשה פלילי שמביאהו לבית-הכלא.

2. ישיבתו של האב בבית-הכלא אינה מעיקה על בני-המשפחה בלבד — וממילא על הילדים — הנוגעים לעניין במישרין. המועקה חורגת מן התחום המצומצם משום שהחברה מסביב נבוכה ואינה יודעת כיצד לנהוג במשפחה שנפגעה. הדבר נותן אותותיו ביתר חומרה בסביבת הילדים והצעירים בבית-הספר שבשכונה.

3. הסיפור מזמן לידי המורה-המחנך גירוי חזק לשוחח עם חניכיו על נושא העולה מתוך הסיטואציה ; שאיפה מוגזמת להשיגים חומריים שלא בדרך הישר ; הצורך בריסון עצמי והתגברות על פיתויים לשאפתנות בגלל הרצון לחקות את הזולת.

4. הסיפור משקף ודאי — לפחות חלקית — את הרקבון שפשה בקרב שכבות מסוימות באוכלוסיה ומביאה לפשעים חמורים. זוהי הזדמנות נאותה לטפל בנושא טיפול פרופילקטי, כי הרי אין זה סוד שבת-הכלא דחוסים ומשפחות האסירים סובלים סבל רב.

הסיפור כתוב בפשטות, בשפה קולחת, והוא סיפור דידקטי בהחלט חיובי.

ג. מבעד למשקפיים שלי³

בספר 37 פרקים קצרים, ויש קצרים מאד, שבהם משתקף הווי-החיים בקיבוץ, ואלה מוצגים דרך המשקיים המיוחדים של המחבר.

ומה הייחוד במשקפיים שלו ? — הומור.

המחבר מביא לפני הקורא פרטים המתרחשים בחיי יום-יום.

לא הפילוסופיה של הקיבוץ ולא האידיאולוגיה של התנועה מעסיקות אותו, אלא

הדברים הקטנים, שעומדים במרכז התבוננותו.

והכל ברוח טובה הומוריסטית מתוך פרספקטיבה של העבר, כי רוב הדברים

שמדובר בהם כבר אינם קיימים והם שייכים להסטוריה.

המכיר את הווי הקיבוץ ורוצה לצחוק, או לפחות לחייך תוך קריאת ספר, ילך

אל המשקפיים של יצחק יהלום.

2. כתב : שאול רוזנפרל, צייר : גיורא רוטמן, הוצאת שוקן 1983, מנוקד, 70 עמ' + 3 הסברי מונחים + 16 עמודים הסברים והנחייה לקורא המבוגר — ההורה.

3. כתב : יצחק יהלום, רישומים : יצחק לבלנג, ספרית פועלים 1983, 110 עמ'.